

Posudek vedoucího

Bakalářská práce

Giorgi Gersamia

Kvantita tříslabičných slov v českých projevech nerodilých mluvčích.

Na základě nahrávek rusky mluvících respondentů

ÚBS FF UK, 2017

Předkládaná bakalářská práce Mgr. Giorgiho Gersamii si dala za cíl analyzovat kvantitu vokálů v českých projevech ruskojazyčných mluvčích. Zvolené téma považují za důležité, neboť, jak je známo, kvantita působí mluvčím s mateřštinou ruštinou v českých projevech velké potíže a je jednou z výrazných charakteristik cizího akcentu těchto mluvčích. Analýza vychází ze zvukových nahrávek, které byly pro účely této práce pořízeny. Zkušenosti z praxe tak mohou být podloženy materiálovou analýzou.

Text práce tvoří úvodní, stručnější teoretická část, po níž následuje část empirická.

Úvodní kapitola vlastní teoretické části je věnována potížím, které mohou mít ruskojazyční mluvčí v češtině. Kapitola si nedělá nárok na „úplnost“, po příkladech z jiných rovin se autor věnuje rovině zvukové, z níž se zaměřuje na kvantitu vokálů, jež je předmětem práce. Zejména na výzkumech Romaševské (2007) dokládá, že kvantita vokálů je pro mluvčí s mateřštinou ruštinou skutečně obtížným jevem a že odchylky ve výslovnosti vokálů jsou registrovány rodilými mluvčími ve větší míře než odchylky u konsonantů, a to u začátečníků i pokročilých studentů. Autor zmiňuje i novější práci téže autorky (Romaševská, 2014), jejíž jedna část se věnuje odchylkám v produkci vokálů a je také založena na analýze zvukových nahrávek. Mohl by autor pro obhajobu doplnit některé konkrétní výsledky, ke kterým Romaševská dospěla?

Ve třetí kapitole G. Gersamia představuje vokalický systém češtiny a ruštiny, nejdříve samostatně a poté ve srovnání. Podrobně se zabývá vztahem kvality a kvantity vokálů v češtině, uvádí i adekvátní číselné údaje, např. dokládající různý poměr dlouhý : krátký vokál pro jednotlivé dvojice českých vokálů. U srovnání obou samohláskových systémů se mj. soustředí na slovní přízvuk.

V úvodu praktické části autor jasně formuluje výzkumné otázky. Zkoumání vokalické kvantity autor omezil na tříslabičná slova, u nichž se vyskytuje 8 typů kombinací krátká/dlouhá. Aby měl k dispozici dostatečný počet výskytů – jak celkově, tak pro jednotlivé typy – a zajistil srovnatelnost mezi mluvčími, rozhodl se použít nahrávky čteného textu. Ačkoli lze hlasité čtení souvislejšího textu v cizím/druhém jazyce považovat za obtížnější dovednost, má čtený/tištěný text podstatnou výhodu: mluvčímu odpadá nutnost samostatně formulovat, což s sebou nese rozhodování na rovině slovní zásoby, gramatiky a syntaxe. To, že u domácí/zdomácnělé slovní zásoby je v češtině dlouhý vokál v písmu pravidelně označován, je pro mluvčí výhodou. Ti tak mají k dispozici „klíč“ pro kanonickou výslovnost. Souvislý text – příběh zase umožňuje lépe maskovat účel nahrávky. Z těchto důvodů považují volbu čteného souvislého textu za vhodnou. Je zřejmé, že při sestavování textu pro čtení bylo

postupováno promyšleně a byly brány v úvahu nejrůznější aspekty (pozice ve větě, okolní slova apod.).

V dalších oddílech metodické části autor představuje skupinu respondentů a průběh pořizování nahrávek. Velký prostor je věnován postupu při editaci a značkování nahrávek a způsobu provádění poslechové analýzy. Autor postupoval ve více krocích a je zřejmé, že se jednalo o pracnou a časově náročnou část práce. Jako přínos pro autora zde vidím osvojení si práce v editačně-analyzačním programu Praat, se kterým neměl větší předchozí zkušenost.

Z 95 slov, které byly v rámci textu potenciálně k výzkumu k dispozici a které autor v předchozí fázi označoval, vybral autor podle stanovených kritérií 48 k vlastní poslechové analýze: 6 výskytů pro každý z 8 typů, přičemž další proměnnou, která byla sledována, byl slovní druh (substantiva, adjektiva, verba – každý po dvou výskytech). Analyzovaný soubor tvořilo 528 výskytů (48 x 11 mluvčích žen). Tento počet považuji pro bakalářskou práci za adekvátní. Zároveň lze v budoucnu snadno rozšířit vzorek pro analýzu.

Při prezentaci výsledků postupuje autor systematicky. Nejdříve přináší údaje (popisné statistiky) vztahující se k celému vzorku a poté se podrobně věnuje sledovaným parametrům. V materiálu se projevují jisté tendence, ukazuje se, že mezi typy jsou rozdíly ve výši shody s kanonickou realizací a v preferencích záměn.

Mohl by autor konkretizovat, jak by se daly výsledky jeho výzkumu využít při tvorbě výslovnostních cvičení?

K diskusi: Autor ve výhledech uvádí (s. 39), že jedním z dalších možných kroků by byla analýza jednotlivých slov. Mohl by autor už nyní uvést některé konkrétní příklady? Odpovídají příklady z téže podskupiny (podle typu kombinace K/D, slovního druhu) naznačeným tendencím, nebo se v jejich realizaci objevují rozdíly?

G. Gersamia průběžně adekvátně cituje prameny, uvedení autora/autorů chybí na s. 18. V teoretické části je více pasáží, které jsou uvedeny jako přímá citace, vzhledem k charakteru uváděných údajů by však bylo vhodnější formulovat text vlastními slovy (např. s. 10 uvedení dotazníkového výzkumu Romaševské).

Číselné údaje jsou názorně předkládány formou tabulek a grafů.

V textu se objevují některé formální a stylistické odchylky a překlepy (např. s. 9 ve kterém x ve které, Romaševké, podle výzkumů x ve výzkumu, neslabičné předložky na konci řádku).

Závěrem mohu konstatovat, že bakalářská práce Mgr. Georgiho Gersamii splňuje náležitosti, které jsou kladeny na tuto klasifikační práci. Jeho výzkum přináší užitečná zjištění a je možné v něm dále pokračovat. Nashromážděný zvukový materiál lze využít i pro další analýzy a např. pro tvorbu poslechových cvičení.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení *velmi dobře*.

PhDr. Jitka Veroňková, Ph.D.
Fonetický ústav FF UK v Praze

Praha 22. května 2017